

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/70/2021
Identifikačné číslo spisu:	5618202579
Dátum vydania rozhodnutia:	27.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:5618202579.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu E. B., narodeného K., U., zastúpeného advokátom JUDr. Milanom Szöllösym, Košice, Mlynská 28, proti žalovanej Generali Poist'ovňa, a. s., Bratislava, Lamačská cesta 3/A, IČO: 35 709 332, zastúpenej advokátkou JUDr. Gabrielou Reichovou, Martin, Pavla Mudroňa 26, o náhradu škody z ublíženia na zdraví, vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 22C/24/2018, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. januára 2021 sp. zn. 11Co/111/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 26. januára 2021 sp. zn. 11Co/111/2020 v potvrdzujúcom výroku o trovách konania, v o výroku o trovách odvolacieho konania a rozsudok Okresného súdu Liptovský Mikuláš z 19. marca 2020 č. k. 22C/24/2018-267 vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec v rozsahu zrušeniu v r a c i a Okresnému súdu Liptovský Mikuláš na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Liptovský Mikuláš (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 19. marca 2020 č. k. 22C/24/2018-267 konanie v časti o zaplatenie 13.680 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 30. decembra 2018 do zaplatenia a v časti o zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 23.526 eur od 30. decembra 2018 do 09. septembra 2019 zastavil. Uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi 48.352,50 eur s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 32.270 eur od 10. septembra 2019 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku; vo zvyšku žalobu žalobcu zamietol. Výslovil, že žalobca má voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 57,04 %.

2. Právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 15, § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení motorových vozidiel v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“), § 3 ods. 1, § 4, § 7, § 8 ods. 4, § 5 ods. 5 zákona č. 437/2004 Z. z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z. z.“). Na základe výsledkov vykonaného dokazovania, zisteného skutkového stavu

následne uviedol, že predmetom sporu bol nárok žalobcu uplatnený z titulu náhrady škody za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktorá mu vznikla na zdraví v súvislosti s dopravnou nehodou zo 16. septembra 2015, pri ktorej utrpel ťažké ublíženie na zdraví, v rámci ktorej si uplatnil 37.206 eur spolu s príslušenstvom od 30. decembra 2018 do zaplatenia, ako aj zvýšenie náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia v sume 18.603 eur. Pri určení momentu ustálenia zdravotného stavu, ako aj vyčíslenia náhrady škody súd prvej inštancie vychádzal zo znaleckého posudku vypracovaného znalcom MUDr. Kollárom, ktorý vo vzťahu k hodnoteným položkám sťaženia spoločenského uplatnenia (položka č. 254 a č. 321a) konštatoval, že došlo k ustáleniu zdravotného stavu k 24. aprílu 2019. Vychádzajúc z § 5 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z., a určenej výšky hodnoty bodu náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 20,26 eur podľa údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky, vychádzajúc z priemernej mesačnej mzdy v roku 2018 zo sumy 1.013 eur, stanoveného celkového počtu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 2268 bodov. Vo vzťahu k záverom znaleckého posudku žalovaná nenavrhol žiadne ďalšie dôkazy. S tvrdenými rozporami medzi znaleckým posudkom MUDr. Kollára a s posudkami D. a D. sa súd prvej inštancie vysporiadal tak, že uviedol, že žalobca spolu so žalobou predložil posudok o sťažení spoločenského uplatnenia vypracovaný D., v nadväznosti na čo bol z iniciatívy žalovanej vypracovaný znalecký posudok. Zákon č. 437/2004 Z. z. považuje znalecký posudok za dôkaz, ktorý má odstrániť pochybnosti o posudku vypracovanom posudzujúcim lekárom. Z uvedeného dôvodu je logické, že súd pri rozhodovaní o uplatnenom nároku vychádzal práve zo znaleckého posudku vypracovaného MUDr. Kollárom. Súd prvej inštancie súhlasil s tvrdením žalovanej, že v konaní vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 22C/2/2017 bol vypracovaný posudok o bolestnom a sťažení spoločenského uplatnenia (nie znalecký posudok) D., ktorý hodnotil aj položku č. 321a prílohy č. 1 zákona č. 437/2004 Z. z., v ktorom určil moment ustálenia zdravotného stavu žalobcu na skorší dátum, ako to vyplýva zo znaleckého posudku MUDr. Kollára. Všetky zistené rozpory súd prvej inštancie vyhodnotil tak, že za základ svojho rozhodnutia vzal znalecký posudok, ktorý z hľadiska metodiky a časového odstupu od škodovej udalosti považoval, resp. sa javil ako najkomplexnejší. Napokon podotkol, že aj keď v konaní vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 22C/2/2017 bola hodnotená aj položka č. 321a, ktorá je predmetom aj v tomto konaní, vo vzťahu k tejto položke žalobca neuplatňoval v uvedenom konaní svoj nárok, preto sa nejedná o prekážku veci rozhodnutej z titulu uplatnenej náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. V kontexte uvedeného preto súd prvej inštancie vychádzal z celkového hodnotenia v rozsahu 2268 bodov pri hodnote jedného bodu v sume 20,26 eur, čo predstavuje sumu 45.950 eur. Okrem priznania náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia žalobca požadoval aj mimoriadne zvýšenie náhrady, a to v maximálnom možnom rozsahu o 50 %, v konaní vedenom na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 22C/2/2017. Vychádzajúc zo záverov vyplývajúcich z uvedeného konania, bolo žalobcovi priznané zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v rozsahu 35 %, po zohľadnení individuálnych skutkových okolností na strane žalobcu. V danej veci následne súd prvej inštancie konštatoval, že pri posudzovaní primeranosti zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia prihliadal na zvýšenie v rozsahu 35 %. K obrane žalovanej spočívajúcej v tom, že žalobca nebol uznaný za invalidného z dôvodov prezentovaných v tomto konaní, súd prvej inštancie uviedol, že ju nepovažoval za opodstatnenú, s poukazom na závery zhodnotenia škody na zdraví žalobcu vyplývajúce z konania vedeného na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 22C/2/2017 (bod 36. odôvodnenia). Zdravotný stav a osoba žalobcu bola hodnotená komplexne, čo následne viedlo súd prvej inštancie k rozhodnutiu o zvýšení náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia rovnako aj v tomto konaní o 35 %, t. j. o sumu 16.082,50 eur.

3. K tvrdenej predčasnosti žaloby súd prvej inštancie uviedol, že uvedenú námietku žalovanej nepovažoval za opodstatnenú z dôvodu, že z § 6 ods. 1 zákona č. 437/2004 Z. z. vyplýva možnosť uzavrieť dohodu o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia. Je pravdou, že poškodený bol oprávnený uplatniť nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia na súde, ak podal návrh na uzavretie dohody a do troch mesiacov od jeho podania sa dohoda neuzatvorila a nároky sa neuspokojili. V danom prípade súd prvej inštancie konštatoval, že nepodanie návrhu na uzavretie tejto dohody však zákon nespája so zánikom práva. V čase rozhodovania vo veci samej bolo zrejmé, že žalovaná nesúhlasila s výškou uplatneného nároku žalobcu v rozsahu ním vymedzenom. V priebehu sporu ani v čase rozhodovania súdu sporové strany nepristúpili k žiadnej dohode, preto nemožno prijať námietky o

nedôvodnosti, či predčasnosti podanej žaloby. Takáto skutočnosť môže mať vplyv len na priznanie úrokov z omeškania, resp. trov konania. K pasívite žalobcu, týkajúcej sa nepredloženia všetkej relevantnej dokumentácie, na námietku žalovanej, súd prvej inštancie zdôraznil, že žalobca vyjadril svoju žalobnú požiadavku v zmysle zákona č. 437/2004 Z. z., ktorý predpis považuje za základ pre vyčíslenie nároku na náhradu bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia vypracovaný posudok posudkovým lekárom, ktorý žalobca predložil. I napriek namietanej skutočnosti zástupkyňa žalovanej nekonkretizovala, aké ďalšie doklady žalobca nepredložil a predložiť mal. K návrhu žalovanej na vypracovanie posudku urológom, resp. k nepribratiu konzultanta z odboru urológie zo strany znalca, súd prvej inštancie uviedol, že uvedená otázka má odborný charakter a nemožno ju hodnotiť len na základe laických tvrdení bez potrebného odborného dôkazu. Vo veci bol vypracovaný znalecký posudok znalcom MUDr. Kollárom, ktorý na účely hodnotenia sporných položiek č. 254 a č. 321a prílohy č. 1 zákona č. 437/2004 Z. z., nepovažoval uvedené položky za nutné konzultovať s ďalším odborníkom. Napokon uvedené položky hodnotila aj MUDr. W. bez toho, aby sa poradila s urológom. Nesúhlas s obsahom znaleckého posudku by eventuálne mohol byť predmetom ďalšieho dokazovania, avšak žiadne procesné návrhy v tomto smere prednesené neboli. Na základe uvedeného preto súd prvej inštancie nemohol konštatovať, že by znalec prekročil svoju odbornú špecializáciu, pretože to nevyplývalo zo žiadneho dôkazu.

4. Po zohľadnení plnenia zo strany žalovanej žalobcovi vo výške 13.680 eur, vo vzťahu ku ktorému plneniu spolu s uplatneným príslušenstvom pohľadávky vo výške 5 % ročného úroku z omeškania od 30. decembra 2018 do zaplatenia, došlo k zastaveniu konania, preto následne sa žalobca domáhal zaplatenia 32.270 eur spolu s 5 % ročným úrokom z omeškania od 10. septembra 2019 do zaplatenia, ako aj zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 22.975 eur. Z dôvodu späťvzatia žaloby žalobcom došlo k zastaveniu konania v časti o sumu 13.680 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne od 30. decembra 2018 do zaplatenia a v časti o zaplatenie úrokov z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 23.526 eur od 30. decembra 2018 do 09. septembra 2019 v súlade s § 145 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Vo zvyšnej časti uplatneného nároku súd prvej inštancie žalobe vyhovel a z titulu náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia žalobcovi priznal sumu 32.270 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 32.270 eur od 10. septembra 2019 do zaplatenia v súlade s § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 Nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka. Z titulu zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia súd prvej inštancie priznal žalobcovi sumu 16.082,50 eur, predstavujúcu zvýšenie v rozsahu 35 %.

5. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol v súlade s § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 CSP tak, že po zohľadnení čiastočného úspechu žalobcu stanovil pomer úspechu vo výške 57,04 %. Zdôraznil, že do predmetu sporu nezahrnul zamietnutú časť predmetu sporu týkajúcu sa uplatnenej náhrady zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia v rozsahu 50 %, t. j. nad sumu priznanú v rozsahu 35 % z dôvodu, že bola závislá od znaleckého posudku a úvahy súdu.

6. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. januára 2021 sp. zn. 11Co/111/2020 rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch, ktorými vo zvyšku žalobu zamietol a vo výroku o priznaní nároku na náhradu trov konania v rozsahu 54,04 % potvrdil v súlade s § 387 ods. 1 a 2 CSP. Vyslovil, že vo zvyšnej časti zostáva rozsudok súdu prvej inštancie nedotknutý. Žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

7. Odvolací súd v odôvodnení konštatoval, že súd prvej inštancie vo veci rozhodol vecne správne, ako aj správne právne vec posúdil vrátane dostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia. Pri posudzovaní uplatneného nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, správne súd prvej inštancie s poukazom na stanovisko odvolacieho súdu vychádzal z posúdenia dôvodov hodných osobitného zreteľa, akými bola v danom prípade uznaná invalidita, v dôsledku ktorej môže súd náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšiť najviac o 50 %. V danom prípade súd prvej inštancie zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 35 % odôvodnil tým, že na zvýšenie v rozsahu 50 %, t. j. hornej hranici zákonom ustanoveného rozsahu neboli splnené podmienky s

poukazom na konanie vedené na Okresnom súde Liptovský Mikuláš pod sp. zn. 22C/2/2017, v ktorom bolo priznané zvýšenie náhrady v rozsahu 35 %, s ktorým rozsahom sa stotožnil súd prvej inštancie aj v danej veci. Odvolací súd sa stotožnil s týmto záverom vrátane odôvodnenia uvedeného súdom prvej inštancie s doplnením, že ani počas odvolacieho konania nevyšli najavo také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali iné rozhodnutie vo veci. Odvolacie námietky žalobcu nemali vplyv na vecnú správnosť odvolaním napadnutého rozhodnutia a neboli ani spôsobilé privodiť zmenu napadnutého rozsudku.

8. Napadnutý výrok o trovách konania považoval odvolací súd za správny s odôvodnením, že v sporových konaniach sa ohľadom náhrady trov konania uplatňuje zásada úspechu, ktorá je doplnená zásadou zavinenia. Zmyslom využitia zásady zavinenia je sankčná náhrada nákladov konania, ktoré by pri jeho riadnom priebehu nevznikli, uložená rozhodnutím súdu tomu, kto ich vznik zavinil. K zastaveniu konania môže dôjsť z rôznych procesných dôvodov. Ak dôjde k zastaveniu sporového konania, čo i len čiastočného v dôsledku späťvzatia žaloby, potom je povinnosťou súdu pri rozhodovaní o trovách konania skúmať procesnú zodpovednosť pri zastavení konania na oboch procesných stranách, teda aj na strane žalobcu a žalovaného. V danom prípade na rozhodnutie o trovách konania súd aplikoval ustanovenie § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 CSP z dôvodu, že žalobca zavinil zastavenie konania v časti o uplatnenú sumu 13.680 eur. Súd prvej inštancie zároveň zohľadnil, že žalobca si uplatnil nárok priamo na súde bez zohľadnenia preventívnej povinnosti vyplývajúcej z § 6 zákona č. 437/2004 Z. z. a taktiež dodal, že žalovanej bola žaloba doručená 01. októbra 2018, a teda až následne 12. novembra 2018 žalovaná žalobcovi plnila vo výške 13.680 eur. Napadnuté rozhodnutie považoval za vecne správne, preto ho potvrdil.

O nároku na náhradu trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP a zásadou úspechu žalovanej v odvolacom konaní, ktorej priznal nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi (§ 255 ods. 1 CSP).

9. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu potvrdzujúcemu výroku o náhrade trov konania v rozsahu 57,04 % a výroku o náhrade trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % podal dovolanie žalobca (ďalej len „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP, namietaním nesprávneho procesného postupu, v dôsledku ktorého došlo k znemožneniu strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľ namietal výroky o priznanej náhrade trov konania súdmi nižšej inštancie a s poukazom na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Argumentoval tým, že aj rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom, porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu, či spravodlivý proces (I. ÚS 26/94, I. ÚS 23/06, II. ÚS 122/05, II. ÚS 56/05). Citujúc ustanovenie § 256 ods. 1 CSP následne uviedol, že v priebehu konania pred súdom prvej inštancie sčasti čo do uplatneného nároku vo výške 13.680 eur vzal žalobu späť práve z dôvodu, že žalovaná mu po podaní žaloby jeho nárok v tejto časti uhradila, čo nebolo medzi stranami sporné. Podľa dovolateľa z procesného hľadiska zastavenie konania zavinila žalovaná, preto by mala byť náhrada trov konania v tejto časti posúdená výlučne na jej ťarchu. V danom prípade pokiaľ súdy nižších inštancií rozhodli inak, postupovali v rozpore so zákonnými ustanoveniami upravujúcimi pravidlá procesného práva a ich rozhodnutie považoval za arbitrárne. V súvislosti s námietkou žalovanej uplatnenej v priebehu konania týkajúcej sa neuplatnenia predchádzajúcej predžalobnej výzvy, dovolateľ uviedol, že úraz utrpel 16. septembra 2015. Citujúc ustanovenie § 8 ods. 4 zákona č. 437/2004 Z. z. sa zdravotný stav poškodeného považuje za ustálený v prípade sťaženia spoločenského uplatnenia spravidla po uplynutí jedného roka od poškodenia zdravia. V zmysle rozhodovacej praxe je práve ustálenie zdravotného stavu tým okamihom, kedy poškodený nadobudne vedomosť o škode, a s ktorým je následne spojený počiatok plynutia subjektívnej dvojročnej premlčacej doby vyplývajúcej z § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na uvedené, ak by bol prijatý záver o ustálenosti zdravotného stavu žalobcu po uplynutí jedného roka od poškodenia zdravia, premlčacia doba na uplatnenie nárokov by uplynula 16. septembra 2018. Práve žalobca podaním žaloby 14. septembra 2018 zohľadnil tú skutočnosť, s ohľadom aj na opatrnosť, ktorú bol ako strážca svojich práv a chránených záujmov povinný zachovať. S poukazom aj na ustanovenie § 112 Občianskeho zákonníka

následne tvrdil, že len uplatnenie nárokov na súde dávalo žalobcovi istotu spočívania premlčacej doby jeho nároku, preto bol pri zachovaní primeranej opatrnosti povinný žalobu podať v lehote do 16. septembra 2018. Napokon v konaní v rámci znaleckého dokazovania bol prijatý záver, že k ustáleniu zdravotného stavu došlo až k 24. aprílu 2019. Takýto záver však žalobca pri podávaní žaloby nemohol predvídať. Následne argumentoval tým, že ak by aj napriek uvedeným skutočnostiam bol súd toho názoru, že žalobca bol v späťvzatej časti neúspešný, bolo potrebné prihliadnuť na to, či bol predmet v celom konaní rovnaký, alebo či sa tento predmet počas konania menil a na základe čoho, teda na základe akých procesných úkonov došlo k zmenám predmetu konania počas jeho priebehu. Len takýmto spôsobom bolo možné presne určiť úspech strany k predmetu konania v jeho jednotlivých štádiách. Podľa dovolateľa trovy vynaložené stranou konania musia byť v príčinnej súvislosti s jej procesným postojom k predmetu konania v jednotlivých štádiách. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle článku 47 ods. 2 ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústava“) a trov právneho zastúpenia vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy konania. Každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne, čo platí aj pre trovy právnej služby (III. ÚS 481/2015). Podľa dovolateľa mal byť neúspech žalobcu v späťvzatej časti zohľadnený len vo vzťahu k predmetu konania čo do čiastočného späťvzatia žaloby. Po tomto dispozitívnom úkone už bol vo vzťahu k predmetu konania úspešný v rozsahu 100 %. Za štádium konania po čiastočnom späťvzatí žaloby mu teda mala byť priznaná náhrada trov konania v rozsahu 100 %, nakoľko v tomto rozsahu boli náklady na uplatňovanie nárokov žalobcu v súdnom konaní uplatňované v celom rozsahu účelne. Vo vzťahu k priznanému nároku na náhradu trov odvolacieho konania žalovanej, dovolateľ vyčítal odvolaciemu súdu, že mal zohľadniť, že v odvolacom konaní rozhodoval o nároku žalobcu, ktorého výška závisela od úvahy súdu (II. ÚS 399/2019). Túto skutočnosť zohľadnil aj súd prvej inštancie a časť nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia, v ktorej žalobu čiastočne zamietol, nehodnotil ako neúspech žalobcu práve vzhľadom k tomu, že v tejto časti záviselo rozhodnutie výlučne od úvahy súdu. K rovnakému záveru mal dospieť aj odvolací súd. Napokon ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu, ani nová právna úprava nevylučuje osobitný režim posudzovania úspechu v konaní a nárokov na náhradu trov konania v prípadoch, keď výška plnenia závisela od znaleckého posudku alebo od úvahy súdu, a to z hľadiska výsledku v zásade zhodne ako podľa doterajšej judikatúry (II. ÚS 399/2019). Navrhol dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmeniť vo výroku o nároku na náhradu trov konania a priznať žalobcovi voči žalovanej nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v rozsahu 100 %, ako aj priznať nárok na náhradu trov odvolacieho konania žalobcovi voči žalovanej v rozsahu 100 %. Zároveň si uplatnil nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

10. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu uviedla, že podľa jej názoru nie je naplnená ani jedna podmienka zásadnej intenzity zásahu do práva žalobcu na spravodlivý proces. Rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie zrozumiteľným spôsobom vysvetľuje, aké konkrétne úvahy viedli súd k rozhodnutiu o trovách konania, ktoré boli náležité v odôvodnení aj uvedené. Trvala na tom, že dovolateľ zákonný postup vyplývajúci z § 6 ods. 3 zákona č. 437/2004 Z. z. nedodrжал, ale podal žalobu priamo na súd, preto argumentáciu o objektívnej nutnosti uplatnenia žaloby priamo na súde nepovažovala za opodstatnenú. Lehota na uplatnenie nároku v zmysle § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka je dvojročná a začína plynúť až po dni ustálenia zdravotného stavu poškodeného. Dovolateľ teda mal nepochybne dostatočný časový priestor na to, aby pri uplatnení svojho nároku voči žalovanej ako poisťovateľovi postupoval v zmysle § 6 ods. 3 zákona č. 437/2004 Z. z. Ak tak nepostupoval z dôvodu ním samým vyhodnotenej časovej tiesne, žalovaná považovala za správne, ak následky tohto konania znáša v podobe nepriznania nároku na náhradu trov konania v tejto časti tak, ako o tom správne rozhodli sudy nižších inštancií. Navrhla dovolanie odmietnuť.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP), a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že

dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

12. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

13. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

14. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 ods. 1 CSP. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania je rozhodnutím, ktorým sa konanie o tejto otázke končí, preto je preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov posudzovania väd zmätočnosti v zmysle § 420 CSP (I. ÚS 387/2019, I. ÚS 275/2018, IVObo/2/2021).

15. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

17. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

18. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

19. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie

súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

20. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom-ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

21. Rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto je potrebné vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Trovy vynaložené účastníkom konania (sporovou stranou) v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku.

22. Podľa § 251 CSP trovy konania sú všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva.

23. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

24. Náhrada trov konania je nerozlučne spojená so sporovým konaním a vyplýva z jeho povahy, keď strany sporu stoja proti sebe a je namieste, aby strana, ktorá v spore bola so svojím nárokom úspešná, bol jej priznaný nárok na ich náhradu od protistrany. Úspech vo veci, ktorá je predmetom sporu, je teda okolnosťou, ktorá určuje nárok na náhradu trov konania. Zásada úspechu vo veci (zásada zodpovednosti za výsledok sporu) charakteristická pre sporové konania sa uplatní tak, že neúspešná strana sporu je povinná nahradiť v spore úspešnej strane trovy konania, ktoré úspešnej strane vznikli. Procesný úspech sa určuje vo vzťahu k predmetu sporu úspechom (t. j. víťazstvom) v spore. Plný úspech v spore sa zisťuje porovnaním žalobnej žiadosti (petitu) a výroku, ktorým sa rozhodlo vo veci samej. Plný úspech v spore môže mať žalobca aj žalovaný. U žalobcu ide o plný úspech vo veci vtedy, ak sa výrok meritorneho rozhodnutia zhoduje so žalobným petitom, ktorý bol naposledy urobený vo veci samej (v prípade žaloby na plnenie ide nielen o istinu, ale aj o príslušenstvo), t. j. ak sa jeho žalobe vyhovel v celom rozsahu. Zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu (sudcovské právo) alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, 2016, 924 až 926 s.).

25. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že predmetom sporu bol nárok na náhradu škody z titulu ublíženia na zdraví, a to nárok na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia po úprave zmeny žalobného návrhu (podaním z 11. októbra 2019, v spise na č. I. 218) v sume 32.270 eur, vychádzajúci z priznaného bodového ohodnotenia vypracovaného znalcom MUDr. Kollárom v rozsahu 2268 bodov pri hodnote bodu 20,26 eur, spolu s 5 % úrokom z omeškania zo sumy 32.270 eur od 10. septembra 2019 do zaplatenia, po odpočítaní poskytnutého plnenia žalovanou v priebehu konania vo výške 13.680 eur za pol. č. 254 v rozsahu 750 bodov pri hodnote bodu 18,24 eur, Z titulu nároku na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia si žalobca uplatňoval náhradu vo výške 22,975 eur predstavujúcu zvýšenie v rozsahu o 50 %.

26. Jednotlivé zložky práva na náhradu škody, ktorými je vymedzený obsah náhrady škody, sa prejavujú ako samostatné čiastkové nároky; s touto samostatnosťou treba počítať aj pri rozhodovaní o trovách konania (R 28/1970). V danom prípade určenie výšky náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia

záviselo od znaleckého posudku, alebo od úvahy súdu (sudcovské právo) pri posudzovaní nároku na zvýšenie tejto náhrady, preto je nevyhnutné žalobcu považovať za plne úspešného, ak mal plný úspech v spore čo do základu uplatneného nároku, preto na rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania bolo potrebné aplikovať zásadu úspechu vyplývajúcu z § 255 ods. 1 CSP. Za základné sa považuje rozhodnutie o nároku, pričom výška je potom druhotná a nadväzujúca.

27. Z obsahu spisu je nepochybné, že v priebehu konania žalovaná sčasti plnila náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v sume 13.680 eur (v spise na č. l. 117), v dôsledku čoho došlo k späťvzatiu žaloby sčasti žalobcom a k zastaveniu konania, ktorá skutočnosť nebola súdmi nižších inšancií zohľadnená pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania.

28. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

29. Zásada procesnej zodpovednosti za zavinenie vyplývajúca z citovaného ustanovenia je inštitútom procesného práva, a preto rozhodujúcimi skutočnosťami na posúdenie tejto zodpovednosti sú tie, ktoré vznikli po začatí konania. Uplatňuje sa pre každé konanie bez ohľadu na to, z akého dôvodu bolo konanie zastavené, ak už vznikol procesnoprávny vzťah medzi súdom a oboma stranami sporu a medzi stranami sporu navzájom. Kritérium procesného zavinenia treba posudzovať z objektívneho hľadiska, a to vo vzťahu medzi tým, čo žalujúca strana v konaní požadovala, resp. akého výsledku sa domáhala a skutočnosťou, pre ktorú žalujúca strana neskôr vzala žalobu späť s tým, aby konanie bolo zastavené. Dôvodnosť žaloby súd skúma iba z hľadiska procesného, a nie hmotnoprávneho.

30. K namietanej arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia dovolací súd uvádza, že ústavný súd vo viacerých svojich rozhodnutiach, aktuálne napr. v uznesení sp. zn. III. ÚS 44/2022 z 27. januára 2022 uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať v dvoch podobách. Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie vecí a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť (i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí) všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne, ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

31. Aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že rozhodnutie vnútroštátneho súdu možno považovať za svojvoľné a také, ktoré narúša spravodlivosť konania iba v prípade, ak sú v ňom vyjadrené dôvody založené na zjavnej skutkovej alebo právnej chybe, dôsledkom čoho došlo k odopretiu spravodlivosti (Moreira Ferreira, bod 85; Navalnyy a Ofitserov proti Rusku z 23. februára 2016, sťažnosti č. 46632/13 a č. 28671/14, bod 119; obdobne aj sp. zn. III. ÚS 232/2023).

32. Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o náhrade trov konania v súlade so zákonom (I. ÚS 198/07, I. ÚS 247/2019). V súvislosti s ochranou poskytovanou v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd poukazuje na konštantnú judikatúru ESLP, ktorý sa pri rozhodovaní o tom, či civilné konanie ako také vyhovuje požiadavkám spravodlivosti, zaoberá aj tou časťou konania, ktorou všeobecný súd rozhoduje vo veci náhrady trov konania, a preto právo na spravodlivé rozhodovanie o trovách konania patrí *ratione materiae* do obsahu práva na spravodlivé súdne konanie (Stankiewicz c. Poľsko zo 06. apríla 2006, sťažnosť č. 46917/99, Karahasanoglu c. Turecko zo 16. marca 2021, sťažnosti č. 21392/08, č. 53870/09, č. 32844/17).

33. Na základe uvedeného dovolací súd konštatuje, že aplikáciou ustanovenia § 255 ods. 2 CSP súdmi nižších inštancií na rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania v konaní o náhradu škody z ublíženia na zdraví z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia, ako aj uplatneného zvýšenia tejto náhrady, došlo k namietanému porušeniu práva na súdu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého súčasťou je aj právo na náhradu trov konania, a tým k porušeniu aj princípu právnej istoty (čl. 2 Základných princípov CSP). Dovolateľ preto dôvodne namietal vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

34. Vzhľadom na uvedené dôvody dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie v potvrdzujúcom výroku a výroku o trovách odvolacieho konania, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o trovách konania v súlade s § 449 ods. 1 a 2 CSP a vec v rozsahu zrušenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

35. V ďalšom konaní je úlohou súdu prvej inštancie rozhodnúť o nároku na náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania v súlade s vysloveným právnym názorom uvedeným v tomto uznesení (§ 455 CSP).

36. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

37. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.